



ВОДИЧ

ЗА КОМУНИКАЦИЈУ И
ПРУЖАЊЕ ПОДРШКЕ
БИРАЧИМА КОЈИ СУ ОСОБЕ СА
ИНВАЛИДИТЕТОМ ОД СТРАНЕ
ЧЛАНОВА БИРАЧКОГ ОДБОРА
НА БИРАЧКОМ МЕСТУ

РЕПУБЛИЧКА ИЗБОРНА КОМИСИЈА

**Водич
за комуникацију и пружање
подршке бирачима који су особе са
инвалидитетом од стране чланова
бирачког одбора на бирачком месту**

РЕПУБЛИЧКА ИЗБОРНА КОМИСИЈА
Београд, 2020.

1. НЕСМЕТАН ПРИСТУП СВИХ БИРАЧА ГЛАСАЊУ

Ви, као чланови бирачког одбора, имате одговорност и дужност да пружите подршку свим бирачима у току избора.

Неким бирачима, посебно бирачима који су особе са инвалидитетом, можда ће током гласања затребати помоћ чланова бирачког одбора.

Овај водич вам нуди корисне савете за омогућавање приступа гласању бирачима који су особе са инвалидитетом.

Када помажете бирачима, важно је знати да немају све особе са инвалидитетом видљив инвалидитет. Ове особе понекад могу имати инвалидитет који није уочљив. Зато, имајте на уму да према сваком бирачу треба да приступате са дужном пажњом и да сваком бирачу који затражи помоћ исту пружите, и поред тога што на први поглед нисте уочили његов/њен инвалидитет.

1. 1. Приступачност бирачких места

Републичка изборна комисија је Одлуком о процени приступачности бирачких места у Републици Србији, 02-Број: 013-99/19 од 20. децембра 2020. године, уредила начин процене приступачности бирачких места у Републици Србији.

Циљ процене приступачности је побољшање услова под којима бирачи остварују своје изборно право на бирачким местима, са посебним освртом на унапређење положаја особа са инвалидитетом у изборном поступку.

Процену приступачности врше општинске/градске управе, односно управе градских општина града Београда на сваке две године.

Приликом процене приступачности бирачких места, обавезно се, између осталог, процењује просторија у којој се бирачко место налази, врата на улазу бирачког места, кретање унутар објекта и форме информација и комуникација са бирачима.

Процену приступачности бирачких места у Републици Србији можете пронаћи на званичној интернет страници Републичке изборне комисије:

<https://www.rik.parlament.gov.rs/tekst/3194/pristupacnost-birackih-mesta.php>

1.2. Уређивање бирачког места ради прилагођавања потребама особа са инвалидитетом

Пре него што се бирачко место отвори за гласање, како бисте уредили просторију у којој се налази бирачко место тако да све буде прилагођено бирачима који су особе са инвалидитетом, пажљиво прегледајте просторију и обратите пажњу на следеће:

- Да ли је просторија довољно осветљена како би бирачи могли видети лице члана бирачког одбора са којим разговарају и без потешкоћа могли прочитати гласачки листић?**

Уколико просторија није довољно осветљена, постарајте се да буде (нпр. упалите светло, размакните завесе на прозорима, подигните ролетне, итд).

- Да ли су улазна врата просторије довољно отворена тако да бирачи који користе инвалидска колица, штаке, штап или ходалицу могли лако да уђу у просторију?**

Уколико врата не могу бити стално отворена, постарајте се да се она отворе у тренутку када на бирачко место приступи бирач с инвалидитетом који који користи инвалидска колица, штаке, штап или ходалицу.

- ☑ **Да ли на зидовима или плафону просторије има ниско висећих елемената који би могли да сметају бирачима који су слепи или слабовиди приликом уласка и кретања кроз просторију у којој се налази бирачко место?**

Уколико овакви елементи постоје, постарајте се да их уклоните или да приликом уласка и кретања кроз просторију слепих или слабоводих бирача омогућите да им ти елементи не сметају.

- ☑ **Да ли су доступни папир и оловка које чланови бирачког одбора могу употребити ако је потребно да напишу или нацртају неко упутство за бирача?**

Обезбедите да папир и оловке, који су обавезни део материјала који бирачки одбор добија, буду доступни члановима бирачког одбора, уколико постоји потреба да објашњења бирачима са инвалидитетом напишу или нацртају.

- ☑ **Да ли има довољно простора на бирачком месту за бираче који користе инвалидска колица како би могли да се несметано крећу кроз просторију?**

Уколико нема довољно места у просторији у којој се налази бирачко место за кретање бирача који користе инвалидска колица, потребно је да преместите столице и друге предмете, а непотребне предмете да изместите са бирачког места, како би бирач са инвалидитетом несметано обављао све радње и кретао се кроз просторију за време гласања.

- ☑ **Да ли је гласачка кутија постављена довољно ниско да бирач са инвалидитетом може лако да убаци гласачки листић?**

Уколико гласачка кутија није постављена на таквој висини да бирач са инвалидитетом може лако да убаци гласачки листић, постарајте се да члан бирачког одбора том бирачу помогне да гласачки листић несметано убаци у гласачку кутију.

ВАЖНО!

Просторија у којој се налази бирачко место треба да буде приступачна свим бирачима, а посебно бирачима који су особе са инвалидитетом.

1.3. Терминологија која се користи у комуникацији са особама са инвалидитетом

- Особа са инвалидитетом
- Слепа или слабовида особа
- Глува или наглува особа
- Корисник инвалидских колица

1.4. Право бирача који су особе са инвалидитетом да гласају уз помоћ помагача

- Бирач који није у могућности да на бирачком месту лично гласа, има право да поведе лице које ће уместо њега, на начин који му бирач одреди, обавити гласање (нпр. предаја личних докумената и обавештења о дану и времену одржавања избора, својеручно потписивање у извод из бирачког списка или коришћење печата са угравираним потписом (факсимил) или печата који садржи податке о личном идентитету бирача, попуњавање гласачког листића онако како му бирач одреди, итд).
- Уместо бирача који није у могућности да се самостално потпише, у извод из бирачког списка се потписује његов помагач **својим именом и презименом.**

2. ОПШТЕ ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРУЖАЊЕ ПОМОЋИ БИРАЧИМА КОЈИ СУ ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

- ☑ Питајте сваког бирача да ли му је потребна помоћ.
- ☑ Уважавајте бирача који је особа са инвалидитетом и који је на бирачко место повео помагача који, уместо њега и на начин како му бирач одреди, обавља гласање.
- ☑ Обраћајте се бирачима који су особе са инвалидитетом, а не њиховим помагачима.
- ☑ Будите стрпљиви када бирачу објашњавате поступак гласања.

2.1. Особе са инвалидитетом и начин комуникације и пружања помоћи

ОСОБЕ СА ФИЗИЧКИМ ИНВАЛИДИТЕТОМ

Особа са физичким инвалидитетом може имати потешкоће у ходању или пењању степеницама и може користити инвалидска колица или друга помагала (користи инвалидска колица, штаке, штап или ходалицу).

Начин комуникације и пружања помоћи бирачима са физичким инвалидитетом

- ☑ Уколико приметите да бирач са физичким инвалидитетом има потешкоће приликом уласка у просторију у којој се налази бирачко место или при отварању врата, понудите помоћ. Бирач може тражити да се наслони на вас или да му помогнете да уђе у просторију.

Обратите пажњу на следеће ствари уколико на бирачко место приступи бирач који користи инвалидска колица:

- ☑ Не наслањајте се на инвалидска колица и не дирајте их без дозволе,
- ☑ Уколико дуже од једног минута разговарате са бирачем који користи инвалидска колица, спустите се тако да са бирачем разговарате на истом нивоу очију.

ОСОБЕ СА СЕНЗОРНИМ ИНВАЛИДИТЕТОМ

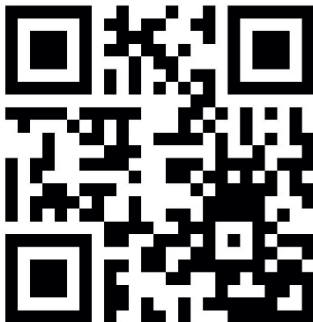
Особе са сензорним инвалидитетом су:

- Слепе и слабовиде особе
- Глуве и наглуве особе

а) Начин комуникације и пружања помоћи слепим и слабовидим бирачима

- ☑ Када слепи или слабовиди бирач уђе сам или са помагачем у просторију у којој се налази бирачко место, представите се.
- ☑ Уколико треба да слепом или слабовидом бирачу привучете пажњу, поздравите га и лагано га додирните по рамену.
- ☑ Понудите пружање помоћи слепом или слабовидом бирачу и његовом помагачу, тако што ћете их упутити до места на којима се обављају радње у поступку гласања (место на коме се врши провера УВ лампом да ли је бирач већ гласао, место на коме се утврђује идентитет бирача, место на коме се утврђује да ли је бирач уписан у извод из бирачког списка, место на коме се бирач, сам или уз помоћ помагача, потписује у извод из бирачког списка, место иза паравана за гласање и место на коме се налазе гласачке кутије).

- ☑ Упутите слепог или слабовидог бирача и његовог помагача на могућност очитавања QR кода, који је одштампан на информативном постеру за бираче под називом „Гласање у пар корака за особе са инвалидитетом“. Учитавањем овог кода, слепи или слабовиди бирач добија информације и начину гласања. QR код се очитава путем апликације на мобилном телефону.



б) Начин комуникације и пружања помоћи глувим и наглувим бирачима

- ☑ Уколико глувом или наглувом бирачу треба да привучете пажњу, лагано махните руком или га додирните по рамену.
- ☑ Гледајте бирача директно у лице и говорите му полако и разговетно.
- ☑ Уколико је потребно, напишите или нацртајте објашњење.
- ☑ Разговарајте директно са бирачем, чак и ако је у присуству помагача или тумача за знаковни језик.
- ☑ Уколико бирач не разуме или не чује одређену реч коју сте изговорили, покушајте да изговорите неку другу реч.

ОСОБЕ СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ИНВАЛИДИТЕТОМ

Особе са интелектуалним инвалидитетом могу имати потешкоће у савладавању простора, комуникацији или разумевању сложених или нових порука. То, на пример, може да буде случај код особа са поремећајима у спектру аутизма или особа са Дауновим синдромом.

Начин комуникације и пружања помоћи бирачима са интелектуалним инвалидитетом

- ☑ Бирач са интелектуалним инвалидитетом може имати помагача.
- ☑ Када разговарате са бирачем, гледајте га директно и говорите полако и разговетно.
- ☑ Користите једноставне и јасне изразе како бисте му објаснили поступак гласања.
- ☑ Разговарајте као са било којим другим бирачем и будите спремни да напишете или нацртате објашњење бирачу како бисте му помогли да разуме поступак гласања.
- ☑ Избегавајте буку и повишен тон на које особе са интелектуалним инвалидитетом могу бити посебно осетљиве.

ВАЖНО!

Бирач који је особа са инвалидитетом може гласати ван бирачког места. Повереници бирачког одбора који спроводе гласање ван бирачког места, у комуникацији са бирачем који је особа са инвалидитетом, примењују све наведене препоруке.

